

עומד להקרבה משא"כ בגט הרי עצם הגט אינו עומד לגירושין בלי מחשבת הבעל ורק בגלל מחשבת הבעל הוא עומד לגירושין נמצא דאינו לשמה אלא ע"י מחשבה וכיון דצריך מחשבה צריך שהמחשבה תהיה ע"י הכותב עצמו ולא ע"י מחשבת הבעל וצ"ע.

[ק"ג] מה הטעם דחרש שומה וקטן דאינם בני שליחות אי מטעם דאינם בני דעת או דאינם בגדר איש.

בגמ' בשלמא חרש שוטה וקטן דלאו בני דעה נינהו וכתב רש"י ע"ז וז"ל גבי שליחות איש בעינן ולא קטן דשליחות נפקא לן מיקחו להם איש שה לבית אבות וכו' עכ"ל. ובחת"ס כאן עמד דמהגמ' כאן משמע הטעם גם בקטן משום דלאו בני דעה ואילו מרש"י משמע הטעם משום דאינו איש ועוד דהטעם דאינו איש לא שייך בחרש ושוטה עיי"ש. וכוונתו דחרש ושוטה הם בגדר איש ורק קטן אינו בגדר איש. עיין בשו"ת אבני נזר אבה"ע סי' ח' אות ט' ובקובץ שיעורים על מסכת גיטין אות ט"ז (נדפס בקובץ שיעורים ח"ב) שכתבו להוכיח דרק קטן אינו בגדר איש אבל חרש ושוטה הוי בגדר איש ועיין בתפארת יעקב דג"כ עמד דאינו ברור מה החסרון בחרש ושוטה. אך העירני ידידי ש"ב הרב נתן איינפלד דברש"י לעיל דף ה' ע"א תחילת העמוד מבואר דהא דחרש ושוטה לאו בני שליחות נינהו ילפינן מקטן דכמו דקטן אינו נעשה שליח ה"ה לחרש ושוטה כיון דלאו בני דעה. ועיין באבני נזר שם בהגהה (בסוף ההגהה) שכתב דכעין זה כתב רש"י במסכת שבועות דף מ"ב ע"א גבי מיעוט חש"ו משבועה דהלימוד בחרש ושוטה הוא מקטן משום דגבי שבועה איש כתיב וקטן אינו איש ומקטן ילפינן לחרש ושוטה דהם דומים לקטנים משום דאינם בני דעת.

והביאור הוא כמ"ש באבני נזר שם וכן מסיק בקובץ שיעורים הנ"ל דבמקום שנתמעט קטן משום דאינו איש מפרשינן הטעם משום דאינו בר דעת ומזה ילפינן לחרש ושוטה חוץ ממקום שאין צריך דעת כגון ביכום דזה אי אפשר ללמוד חרש ושוטה מקטן ומהאי טעמא צריך בחליצה לימוד אחר לחרש ושוטה. ועיין בקובץ הערות סי' כ"ט בסוף הסימן דמשמע שם דאף שמדמים שוטה לקטן מ"מ יש נפק"מ ביניהם דקטן במציאות יש לו דעה אלא הוא גזיה"כ לחושבו כאילו אין לו דעת משא"כ שוטה הרי במציאות אין לו דעה והוי כ"ש מקטן ועיי"ש הנפק"מ. ולכאורה חרש דומה בפרט זה לקטן ועיין ברשב"א במס' חולין דף י"ב ע"ב שהביא שיטה דחרש יש לו קצת דעת ואינו דומה לשוטה שאין לו לגמרי דעת ועיין בקצוה"ח סי' רמ"ג ס"ק ד' שכתב ג"כ נפק"מ בין חרש לשוטה לגבי דעת

אחרת מקנה דבשוטה אין מועיל ובקטן וחרש מועיל. ומה שכתב החת"ס מהירושלמי שהביא הר"ש בתחילת מס' תרומות עיין באבני נזר שם בהג"ה שכתב להוכיח דהבבלי חולק על הירושלמי הנ"ל ורש"י כתב לפי הבבלי.

[דבר חסיד]

[קיד] אם שליח הגט צריך להכיר בעצמו את הבעל והאשה. מה דין סומא אם יכול לסמוך על עדים בגט ובכל דיני התורה.

בתוס' ד"ה ממי נוטלו כתבן מכאן משמע שצריך שיכיר השליח שזהו הבעל וזאת אשתו ושמא יש לחלק וכו' ויש לחוש יותר שמא יטעהו עכ"ל. והנה לגבי סתם שליח נפסק להלכה בשו"ע אבה"ע סי' קמ"א ברמ"א סעיף ל"ו דשליח אינו צריך להכיר בעצמו את האשה אלא סגי שיתננה סתם עפ"י שתי עדים שיעידו שזאת היא האשה ובסי' קמ"ב סעיף י"א כתב ברמ"א דצריך עדים כשרים דווקא והוא שיטת התרומת הדשן סי' רל"ח אך הרבה פוסקים (והם הט"ז שם בסי' קמ"ב והביאור הגר"א וכן בתשובת הרידב"ז ועיין בחת"ס כאן) כתבו דמציקר הדין סגי גם בקרוב או פסול כיוון דהוי מילתא דעבידא לגלויי כמו בעדות שפלוני הוא אחיו של המת לגבי חליצה דמועיל גם קרוב או פסול כדאיתא במסכת יבמות דף ל"ט מהאי טעמא גם נחלקו הפוסקים אם צריך קבלת עדים בבי"ד דווקא עיין בפתחי תשובה סי' קמ"א ס"ק ל"ט.

ולגבי סומא נפסק בסי' קמ"ב דצריך שיכיר את האשה בעצמו ע"י טביעת עין דקלא ולא סגי מה שאחרים יאמרו לו שזאת היא האשה משום דבסומא החמירו יותר מבפיקח עיי"ש. ובפשטות צ"ל דהכוונה שמכיר אותה מקודם לפני שדנו על הגט. וכיון דלפי הרמ"א גם בפיקח מועיל רק ע"י עדים כשרים דווקא א"כ מוכח דבסומא אין מועיל גם ע"י עדים כשרים גם אם יעידו בבי"ד. והטעם דבסומא החמירו יותר שמא יטעו אותו. אך צריך ביאור מדוע נחשוש שהעדים כשרים יטעוהו הלא בכל התורה יש לעדים נאמנות גמורה ולא חיישינן דמשקרי. ועיין בחת"ס כאן שכתב הטעם משום דהסומא אינו יודע מי הם העדים וכן אם הג' שהם מעידים בפניהם הם באמת דיינים וז"ל מנא ידע הסומא שאלו הב' הם עדים ואלו הג' הם דיינים עכ"ל. וכעין זה כתב במאירי דהסומא אינו יודע מי הוא המודיע לו.

ולכאורה לפי הסבר זה נמצא דסומא לא יכול לסמוך על עדים בשום מקום היינו גם לשאר דיני התורה. אך עיין בתרומת הדשן הנ"ל דמשמע מדבריו דענין זה הוא חומרא שהחמירו רק בשליח הגט אבל לגבי כל דיני תורה

יכול גם סומא לסמוך על עדים שהוא חומרא מיוחדת בגט. וצריך לומר ההסבר כמ"ש בדברות משה כאן דמצד ההלכה כל אדם מישראל בחזקת כשר וממילא כל זמן שאין הסומא יודע שהוא פסול יש לו להאמין שהוא עד כשר. אלא דיש לעיין מה הדין בדיני ממונות אם חייב להאמין לעדים ואם יש לו רשות לחשוש אולי מרמים אותו ועיין בדברות משה.

אך בר"ן כתב הטעם בסומא משום דהוי כשליח שלא ניתן לגירושין כיון דאינו יכול לגרש אלא ע"י לשאול לאחרים וכן כתב הרמב"ן בהשמטות עיי"ש. וצריך ביאור דהלא החסרון של סומא אינו בגירושין עצמו אלא חסרון צדדי איך לברר מי זאת האשה וזה הרי יכול ע"י שאלה לאחרים, וצ"ע.

[קטו] מה טעם הפסול בעדות של סומא אם מטעם דאינו מדייק בעדותו או שהוא גזירת הכתוב.

בתוס' ד"ה הוא הדין הקשו ממס' ב"ב דף קכ"ח דמבואר שם דכל פסולי עדות כולל סומא צריך להיות שיהיה בכשרות מתחילה ועד סוף ותירצו דשאני הכא דגבי גט אפי' אשה נאמנת וכו' עכ"ל. וכעין זה כתבו התוס' במס' ב"ב שם. ועיין ברמב"ן שהביא בשם הראב"ד דכיון דהוי רק מדרבנן הקילו עיי"ש. ובפשטות הכוונה דענין של הפסול של סומא אינו מטעם דאינו יכול להעיד אלא הוא פסול עדות הנלמד מהפסוק או ראה כמ"ש בטור חו"מ סי' ל"ה וז"ל סומא פסול אע"פ שהוא מכיר הקול והאנשים ומכוונת עדותו התורה פוסלתו דכתיב והוא עד או ראה עכ"ל. וכעין זה כתב בסמ"ע שם ס"ק כ"ז ועיין בקצוה"ח סי' מ"ו ס"ק י"ט דסומא הוא פסול הגוף. וא"כ הרי בעדות של בפ"נ ובפ"נ כשרים גם פסולים כמו קרוב או אשה דמשום עיגונא הקילו בה רבנן ה"ה דהקילו מאותו טעם גם בסומא. אך מהרמב"ן כאן וכן בר"ן משמע דהפסול בסומא הוא מפני דאינו מדייק בעדותו לפיכך תירצו קושית התוס' דכאן בעדות של שליח הגט אין חשש של אינו מדייק בעדותו עיי"ש, וצ"ע.

[קטז] פליגתת הראשונים אם עבד פסול רק לשליח לקבלה או גם לשליח להולכה. אם הנתינה הוא חלק מחלות הגירושין או שהוא רק הכשר לגירושין.

בגמ' דף כ"ג ע"ב אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין. ומבואר ברש"י דשליח לקבלה דקאמר ר' יוחנן הוא